

Alumini*i*

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

POŠTA SLOVENIJA

6. 9. 06

07300

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJ
2006

658 (497.4) (085.3)

6001915,8

KNJIŽNICA IVANA POTRČA PTUJ

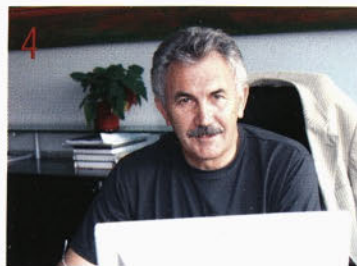
COBISS

POTRČA

časopis družbe Talum d.d., Kidričevo, avgust 2006, številka 8

GRADIMO LIVARNO ZLITIN

4 Poslovanje Taluma in blaginja okolja

5-7 Proizvodnja v prvem polletju

8 Informatika

9 8. Talumov dan za zdravje

10-12 Intervju

13 Počitniška praksa v Talumu

14 Thomas Frei, Švica

15 Kolumna, fotografija meseca

16-17 Reportaža

18-19 Fotoreportaža

20 Zdravje

21 Napovednik

23 Križanka

Časopis družbe Talum.

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103

e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član

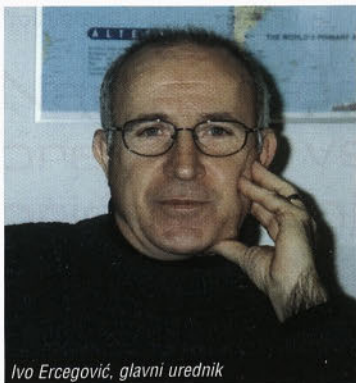
Jezikovni pregled: Vera Peklar

Oblikovanje: Darko Ferlinc

Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc, Srdan Mohorič

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Ivo Ercegović, glavni urednik

Uvodnik

Zadihajmo

Prejšnji mesec smo napovedali, da bomo v avgustu nadaljevali s prikazom letošnjih dosežkov v proizvodnih enotah in službah ter vse skupaj končali z rezultati poslovanja Taluma. Vključujemo tudi hčerinska podjetja in od njih je odvisno, ali se bodo odzvala.

Za glavni dogodek v avgustu lahko proglasimo poslovni izid, ki ga je prikazal član uprave mag. Franc Visenjak. Operira z velikimi številkami. Omenimo le, da je čisti prihodek iz prodaje znašal okrog 41,5 milijarde tolarjev in je v primerjavi z lanskim obdobjem večji za 36 odstotkov. Zanimiv je podatek o naših dajatvah, ki jih je Talum nakazal širšemu okolju in so znašale okrog 2,3 milijarde tolarjev. Ta vsota ni dosti manjša od sredstev za vse naše plače v prvi polovici leta. S tem je Franc Visenjak opozoril, koliko uspeh Taluma vpliva na blaginjo širšega okolja. Lahko razmišljamo naprej in se vprašamo, ali se okolje tega zaveda? Ali ve, koliko uspešnost Taluma, kratkoročno in dolgoročno, vpliva na razvoj gospodarstva v Sloveniji? Ni prostora, da bi se v to poglobljali, lahko pa navedemo misel, ki jo boste našli v reportaži o našem upokojencu Andreju Gorniku, ki nas na zelo preprost način spomni, naj nadaljujemo svojo pot, da bomo vsi vedeli, zakaj smo vsa ta leta vlagali v tovarno.

S komentarji iz proizvodnje smo zaokrožili, letošnja dogajanja na tem področju, brez katerih o 36-odstotnem povečanju prihodka pri poslovanju ne bi mogli niti sanjati.

Razvojne dosežke smo podkrepili še s podatki o napredku tehnologije pri proizvodnji anod. Mag. Dragan Mikša nam pojasni, da je bolj-

ša kakovost anod predvsem posledica vlaganja v opremo ter odraz strokovnega dela in dobrega sodelovanja z elektrolizerji in vzdrževalci. Trenutno največjo investicijo – dograditev livarne zlitin, smo tokrat spremljali le s sliko. Dovolj! Omenili bi le to, da je konstrukcija strehe, ki jo vidite, največja doslej v Talumu, kajti razdalja med betonskimi stebri znaša celih 48 metrov. Bravo gradbeniki!

Kot vsako poletje, so se nam ta mesec »zgodili študentje«. V pogovoru z njimi odkrijemo marsikaj zanimivega. Domači študentje nas večinoma hvalijo, kar lahko jemljemo s pridržkom z ozirom na njihovo povezanost in interes, ki ga pričakujejo od Taluma. Tega ne moremo trditi za Thomasa Freia, študenta iz Švice, ki je lahko popolnoma nepristranski. »Spoznanja, ki sem jih pridobil, bodisi skozi kulturne značilnosti bodisi skozi delo v Talumu, ocenjujem kot zelo dragocena,« je le del teh misli. Bistvo, ki ga je človek iz »dežele blaginje« spoznal pri nas, je strnil v stavku: »V naših podjetjih se namreč o plačnem kosilu in brezplačni oskrbi zaposlenih ni nikoli razmišljalo. Slovenija v tem pogledu splošno ponuja vsem zaposlenim in študentom zelo širok in radodaren socialni sistem.« Malica je za njega namreč kosilo. Ali se mi tega zavedamo? Se zavedamo, da bomo vse to, in marsikaj drugega, kar zaposleni imamo, a pronicljivi Thomas v tako kratkem času ni spoznal, v novi slovenski stvarnosti izgubili?

Zadihajmo! Toda pravilno, nas opozarja članek o zdravju, kajti to povečuje količino kisika v možganih, umiri misli in duha ter marsikaj. Priložnost, da skupaj zadihamo, bomo imeli že 2. septembra na novi akciji

Zdravo Talum. Škoda, da Švicarja ne bo zraven. V svojem nahrbtniku bi lahko odnesel še del duše Taluma. Takšnega, kotje danes.

Ivo Ercegović

»V NAŠIH PODJETJIH SE NAMREČ O PLAČNEM KOSILU IN BREZPLAČNI OSKRBI ZAPOSLENIH NI NIKOLI RAZMIŠLJALO. SLOVENIJA V TEM POGLEDU SPLOŠNO PONUJA VSEM ZAPOSLENIM IN ŠTUDENTOM ZELO ŠIROK IN RADODAREN SOCIALNI SISTEM.«

Poslovanje Taluma in blaginja okolja

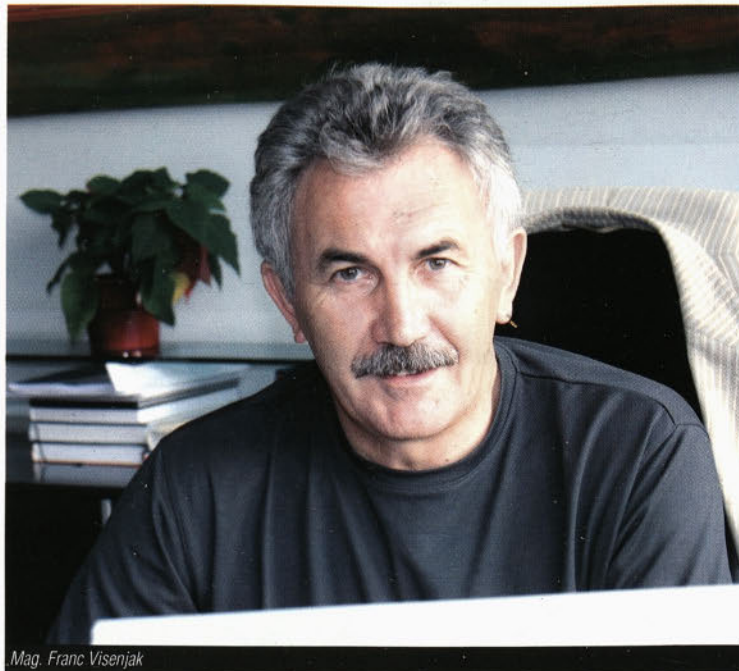
Vedno, ko pišem o poslovanju, si postavljam vprašanje, kako napisati, da bo bralec razumel, kaj želim povedati in mu bo informacija nekaj pomenila. Pri tem imam v mislih predvsem sodelavce Taluma, ki skupno ustvarjamo podatke in jih zapisujemo v obliki različnih dokumentov. Ti dokumenti so velikokrat preveč formalni in vedno enaki, tako da smo pri pregledovanju le-teh premalo pozorni in inovativni pri ukrepih.

Običajno v poročilih pišemo o doseganju količinskih in vrednostnih podatkih, ki jih primerjamo s postavljenimi cilji v letnem planu in z doseženimi podatki prejšnjega obdobja. Tu vedno govorimo o tonah in vrednostih, ki jih vsi v Talumu razumemo in poznamo, odvisni so od učinkov našega dela in pogojev na trgu. Zavedamo se tudi, da brez reda in pridnosti vseh zaposlenih ne bi dosegali količin in kakovosti naših proizvodov kakor tudi ne poslovnih uspehov pri vedno večji konkurenci na evropskem in svetovnem tržišču.

Poslovanje v prvi polovici letošnjega leta lahko ocenimo kot uspešno. Dosegli smo količinsko proizvodnjo, prodaja je večja, kot smo planirali, porabe surovin in energije so ugodne. Čisti prihodki iz prodaje so v

prvem polletju 41.564.815.000 tolarjev in so v primerjavi s planom večji za 24 odstotkov ter lanskim enakim obdobjem za 36 odstotkov. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja je 720.755.000 tolarjev in je večji od lanskega leta, ter večji od planiranega. Pomembno je tudi, da smo uspešno pričeli z novo proizvodnjo ulitkov, ki je povezana s trdim strokovnim delom in drugačno organizacijo, kot smo je navajeni. Vendar je nujno, da iščemo nove priložnosti za prihodnost.

Poleg ugodnih rezultatov je pomembno tudi to, kako poslovanje vpliva na celotno okolje, v katerem posluje naše podjetje. Malokdaj pogledamo tudi to stran poslovanja, še manj pa se je zavedamo. Obveznosti do širšega okolja zajemajo: davek od dohodka, dohodnino, prispevke na plačo in iz plač, davek na dodano vrednost, trošarine, ekološko takso in nadomestilo za stavbno zemljišče. V letošnjem polletju je podjetje širšemu okolju nakazalo teh dajatev za 2.319.300.000 tolarjev. To nam še ne pove veliko, če tega podatka ne primerjamo s katerim drugim. Tako smo za celotne plače v Talumu porabili 3.038.202.000 tolarjev, torej samo 718 milijonov več, kot so znašale omenjene dajatve. Amortizacija v prvem poletju je bila obra-

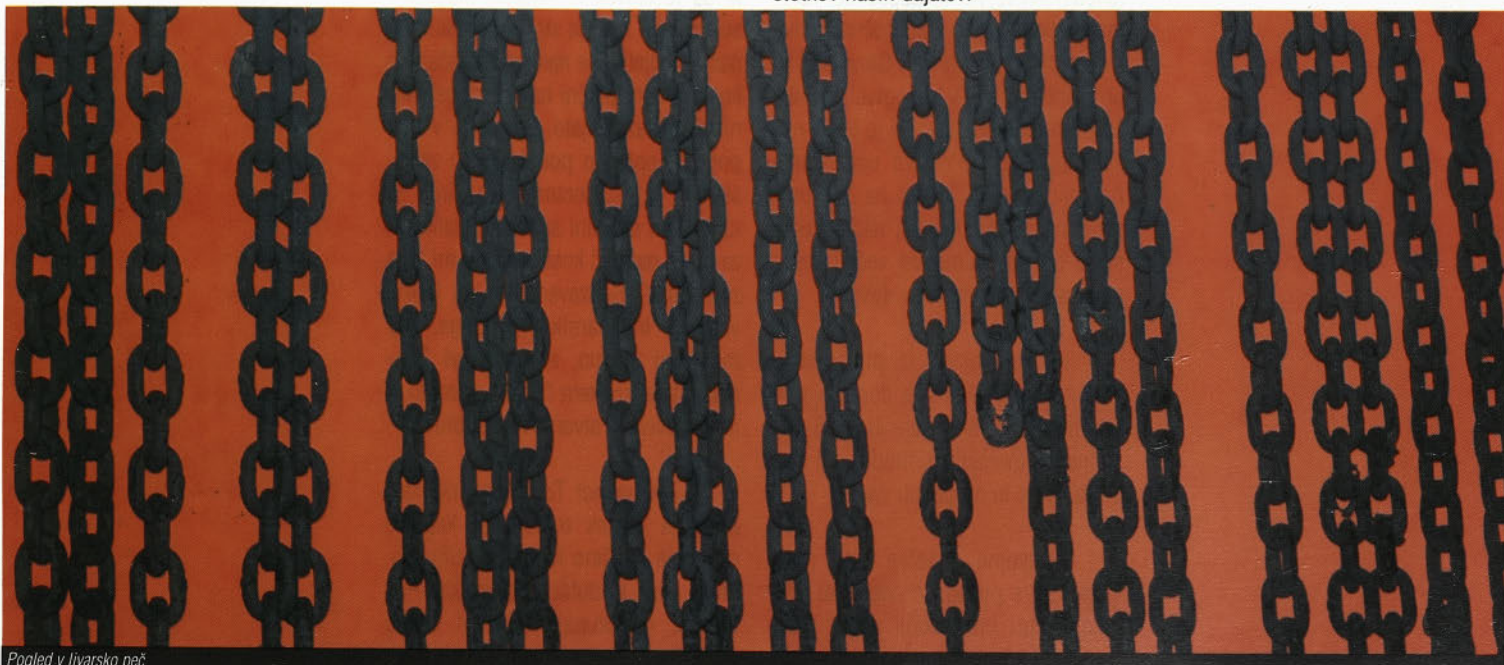
Mag. Franc Visenjak

čunana v višini 694.310.000 tolarjev, kar je le 30 odstotkov zneska dajatev. Tudi poslovni izid v tej primerjavi znaša samo eno tretjino vseh dajatev.

Polletni proračun Občine Kidričevo je 654.357.800 tolarjev, tako da so dajatve, ki jih nakazuje Talum, 3,5 krat večje od občinskega proračuna. Občina Kidričevo ima za polovico leta planiranih investicijskih odhodkov za 311.356.000 tolarjev, kar je le 15 odstotkov naših dajatev.

S temi podatki sem želel povedati, da tudi naše uspešno poslovanje v veliki meri vpliva na blaginjo širšega okolja, zato je pomembno, da okolje in podjetje skupaj iščeta nove priložnosti in možnosti za uspešno prihodnost.

Mag. Franc Visenjak

Pogled v livarsko peč

Naročila drogov presegla vsa pričakovanja

Miran Purg

Vročina je za nami. Dopustniki jo bodo pogrešali, zaposleni v livarnah pač ne. Ko je bilo zunaj 30 stopinj Celzija, je bilo v livarni še vsaj deset stopinj več. Če si še v popolni zaščitni opremi z usnjeno jakno povrh, potem znojne kaplje kar lijejo po telesu, bi povedali naši livarji.

Ne glede na dopustniške dneve teče proizvodnja z istim utripom. Naročil za droge je letos toliko, da smo morali prestaviti rok za remontna dela v december, ko pričakujemo, da bo naročil manj.

Proizvodnja v celoti sledi naročilom, tako da je sedaj skladišče drogov skorajda polno, do konca avgusta, ko se ponovno začnejo odpreme kupcem v Italijo, pa so še trije tedni.

Projekt montaže nap na talilnih in livnih pečeh ter odvlek v čistilno napravo smo v celoti končali julija. Meritve so pokazale, da je izvajalec dosegel vse parametre, ki jih je zagotavljal s pogodbo, še pomembneje pa je, da nape tudi dejansko služijo svojemu namenu. V decembru nas čaka samo še rekonstrukcija obeh nap na dvokomorni peči S6.

Nadaljevali smo s projektom mehanske obdelave odpadnega aluminija. Nabaviti nameravamo stroje za nadaljnje drobljenje-granuliranje in naprave za separacijo, ki bodo omogočali nabavo in uporabo aluminija z večjim deležem primesi (tudi 20 odstotkov).

V juniju je bila podpisana pogodba o dobavi granulatorja, ki bo drobil odpadni aluminij do velikosti 40 mm. Narejen je tudi koncept postavitve

transporterjev in "eddy currentov", zato lahko zapišem, da bo na prostoru, kjer danes sameva drobilec in nekaj transporterjev, nastala prava proizvodna linija s preko deset tračnimi transporterji (najdaljši bo preko 30 m dolžine in 8,5 m višine), tremi vibracijskimi transporterji, sejalnim bobnom, namenskim sitom za odpad in dvema "eddy current-oma". Načrtujemo, da bo vse to v polnem zagonu do konca tega leta.

Vsem sodelavcem se zahvalujem za vložen trud.

Miran Purg

Proizvodnja in naročila boljša od napovedi

Marjan Krošl

Obseg proizvodnje livarskih zlitin je v prvem polletju 2006 presegel načrt. Proizvedli smo 35.276 ton livarskih zlitin, kar je za 2.276 ton več, kot smo planirali (indeks 107).

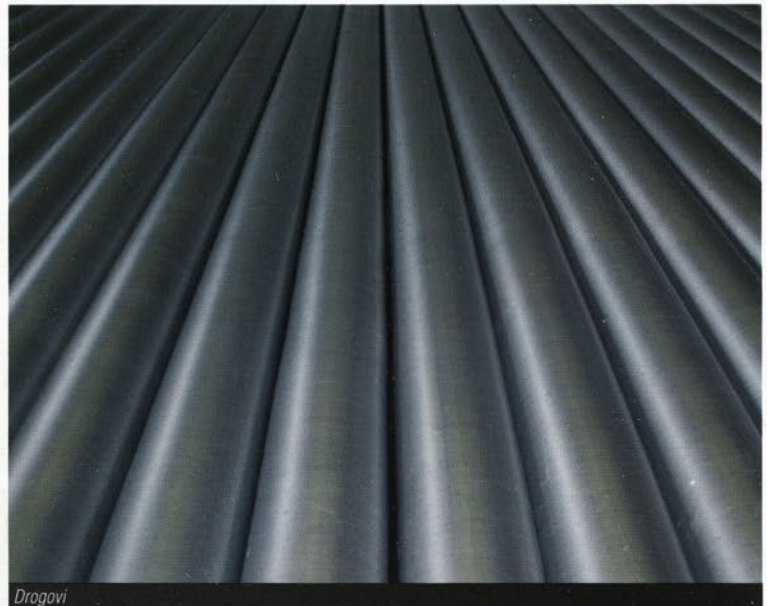
Količinska realizacija proizvodnje je bila boljša predvsem v prvem trimesečju, saj se slabe napovedi o zmanjšanju naročil niso uresničile. Tržna situacija je omogočila občuten dvig naročil primarnim podobnih zlitin. Proizvodnjo tovrstnih zlitin z višjim deležem bakra in železa smo tako osvajali tudi na livnem stroju za palice. Te zlitine so po tem postopku litja težje livne, saj so tovrstne naprave zasnovane za proizvodnjo standardnih primarnih zlitin, zato problemi z livnostjo, žaganjem in tehnološkim izmetom niso bili presenečenje. Je pa sprememba proizvodnega programa nujna,

zato v okviru možnega še vedno vztrajno iščemo optimalne proizvodne parametre.

Odkar proizvajamo na novih napravah, smo se prvič srečali z večdnevним zastojem proizvodnje zaradi strojeloma in pomanjkanja rezervnih delov. Zgodba za v poduk.

Nekaj besed tudi o projektu pretaljevanja odpadnega aluminija: prizidek k objektu livarne raste, gradbena dela potekajo po planu. Začetek montaže talilne peči v sredini septembra je še vedno aktualen. Tudi ostali projekti se odvijajo skladno z načrtovano dinamiko, tehnično-tehnološka zasnova dograditve čistilne naprave bo končana v septembru. Decembra pričakujemo prevzem tehnološkega vozila GLAMA.

Marjan Krošl

Drogo

Vloga za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja

Poleg rednih nalog, ki smo jih v celoti uspešno opravili, je bila letos najpomembnejša aktivnost pri pridobivanju okoljevarstvenega dovoljenja - IPPC. V ta namen so nas junija obiskali predstavniki Agencije RS za okolje - ARSO, v zvezi s pripravo obsežne dokumentacije, ki mora upoštevati tudi smernice SEVESO. Ogleda so se udeležili Bernarda Žnidaršič, Tone Kvasič in gospod Mair iz Nemčije. Med obiskom smo pregledali del dokumentacije, ki je bila že posredovana na ARSO do 30. 4. 2005 v okviru prijave naprav, in drugo dokumentacijo, ki je nastala v času do obiska. Nato je sledil ogled prijavljenih naprav v vseh delovnih enotah v Talumu. Pregled in ogled lokacije je minil v izmenjavi mnenj, kako najbolje pripraviti vlogo za pridobitev dovoljenja, in brez večjih pripomb. Ponoven obisk in ogled naprav bosta še v septembru v DE Proizvodnja anod.

Družba Talum spada med približno dvesto slovenskih podjetij, ki si morajo pridobiti okoljevarstveno dovoljenje po novem Zakonu o varstvu okolja in Uredbi o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje večjega obsega. Proizvodnja primarnega aluminija tako vključuje tri osnovne dejavnosti IPPC-naprav: proizvodnjo anod, proizvodnjo primarnega aluminija v elektrolizah ter proizvodnjo aluminijevih proizvodov v livarnah in njihovo predelavo (rondelice in izparilniki). K IPPC-napravam sodijo še vse preostale

tehnično povezane naprave (nabavna in prodajna skladišča, celotno vzdrževanje in vsa energetska infrastruktura, kontrola kakovosti z integriranimi sistemi kakovosti, promet, čistilne naprave, kanalizacijski sistem z odpadnimi vodami, ponikovalniki, zaprti sistem hladilne vode in drugi objekti).

Prvi korak pri pridobivanju okoljevarstvenega dovoljenja je bil dokončan v zakonskem roku, tj. 30. 4. 2005, ko je Talum prijavil IPPC-naprave, o čemer smo poročali že v eni izmed lanskih izdaj Aluminija.

Naslednji korak pri pridobivanju okoljevarstvenega dovoljenja je priprava popolne vloge, ki jo bo treba oddati do končnega zakonskega roka, tj. do 30. 10. 2006.

Vloga, ki je kompleksna in obširna, bo vsebovala naslednja obvezna poglavja:

- osnovni podatki o družbi z opisom dejavnosti,
- obratovanje IPPC-naprav in drugih naprav (stavbe in geodetski podatki, tehnologija, surovine, materiali in proizvodi, raba vode, energije, vzdrževanje naprav in preprečevanje okoljskih nesreč),
- emisije, specifične vrednosti in naprave ter tehnike čiščenja (emisije v zrak in vode, tla in podtalnica, hrup, elektromagnetno sevanje, ravnanje z odpadki),
- ocena vplivov na okolje (npr. novi prizidek k livarni zlitin),
- prikaz skladnosti IPPC-naprav z najboljšimi

- razpoložljivimi tehnikami,
- predlog ciljnih mejnih vrednosti emisij, ravni porab in monitoring,
- prenehanje delovanja in zaprtje IPPC-naprav,
- sistem ravnanja z okoljem,
- druga dejstva in izjava,
- druge priloge z obrasci in načrti.

Z vlogo dokazujemo, da družba Talum uporablja tehnologijo in naprave, ki so skladne z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami ter so s tem emisije v okolico čim manjše oziroma v okviru ciljnih mejnih vrednosti in ravni specifičnih porab surovin, pomožnih materialov, vode in energije. Ocenjujemo, da bi vloga na ARSO oddali pred zakonskim rokom.

Kaj pomeni upoštevanje zahtev smernice SEVESO?

Glede preprečevanja večjih okoljskih nesreč (smernice Seveso so nastale po veliki nesreči ob eksploziji kemikalij, ki se je zgodila v Sevesu v Italiji) je družba Talum izdelala in na MOP dostavila tudi **Varnostno poročilo št. 1/06**. Potrjeno Varnostno poročilo je pogoj za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja, v katerem so analizirane možne večje nesreče z nevarnimi kemikalijami in ukrepanja v primerih nesreč za zmanjšanje posledic na zdravje in premoženje ljudi in na okolje v skladu z ZVO-1 in Uredbo o preprečevanju večjih nesreč in njihovih posledic. Pri tem je bil upoštevan Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami z

Uredbo o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja ter Navodilom o pripravi ocen ogroženosti. Poleg tega ima družba Talum na osnovi prijave obrata večjega tveganja za okolje tudi:

- izdelano zasnovo za preprečevanje večjih nesreč,
- vzpostavljen in vzdrževan sistem obvladovanja varnosti,
- vzpostavljen in vzdrževan sistem obveščanja javnosti o varnostnih ukrepih,
- izdelan načrt zaščite in reševanja št. 1/05 ter pošiljanja podatkov lokalni skupnosti skladno s predpisi s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Ukrepe za preprečevanje večjih nesreč in za zmanjševanje njihovih posledic moramo spoštovati vsi zaposleni, kar zagotavljamo s stalnim sistematičnim usposabljanjem, ukrepe redno pregledujemo po vsaki spremembi oziroma najmanj vsakih pet let. Družba Talum s tem zagotavlja vse potrebno za preprečitev večjih nesreč in za zmanjšanje njihovih posledic.

Dr. Marko Homšak

Laboratorij

Varstvo pri delu v prvi polovici leta

V prvi polovici leta 2006 nam je uspelo zmanjšati število poškodb pri delu, kljub temu pa se je število izgubljenih delovnih dni povečalo. Na področju pregledov delovne opreme, ročnega električnega orodja in privezovalnih sredstev dosegamo cilje. Uspelo nam je zmanjšati tudi število začetnih požarov.

Poškodbe pri delu in na poti na delo

V obdobju januar – junij 2006 se je v Talumu pripetilo 11 poškodb pri delu in 5 poškodb na poti na delo. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem se je število poškodb pri delu v Talumu zmanjšalo za štiri poškodbe, medtem ko je število poškodb na poti enako kot v letu 2005.

Zaradi poškodb pri delu je izgubljenih 405 delovnih dni, v enakem obdobju leta 2005 pa 346 delovnih dni. Zaradi poškodb na poti je izgubljenih 104 delovnih dni, v enakem obdobju leta 2005 pa 140 delovnih dni. Skupno je bilo za poškodbe pri delu in poškodbe na poti na delo v obdobju januar – junij 2006 izgubljenih 4075 ur ali 509 delovnih dni, v enakem obdobju lanskega leta pa 486 dni.

Pet poškodb je bilo povezanih z opeklinami zaradi stika z vročimi pred-

meti ali zaradi brziga aluminijskega. Najpogostejši poškodovani deli telesa pa so prsti rok, prav tako v petih primerih. V treh primerih je bila poškodovana glava oziroma obraz. Iz vzrokov za poškodbe je razvidno, da je najpogostejši vzrok neprevidnost in neupoštevanje navodil za delo.

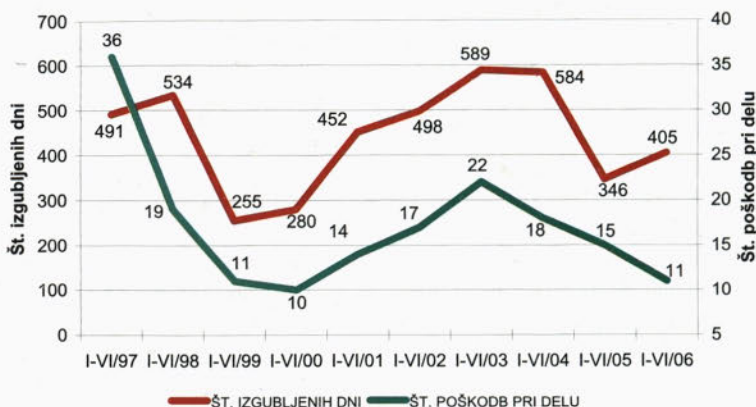
Delovna oprema

Skladnosti po posameznih področjih za prvo polovico leta 2006 so naslednje:

- skladnost delovne opreme 98,1%,
- skladnost ročnega električnega orodja 98,9%,
- skladnost privezovalnih elementov 97%.

Z omenjeno skladnostjo dosegamo cilj varnosti in zdravja pri delu za leto 2006.

ŠT. POŠKODB PRI DELU IN ŠT. IZGUBLJENIH DNI
Obdobje I-VI / 1997-2006

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti se je v prvi polovici leta 2006 v Talumu pripetilo 7 začetnih požarov in 12 izrednih dogodkov. Število požarov se je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem zmanjšalo za 5 požarov.

Ostale aktivnosti

Med aktivnostmi je potrebno posebej omeniti nadaljevanje testiranja osebne varovalne opreme. Prav tako se izvajajo aktivnosti za izvedbo pregledov lestev, pregled osebne varovalne opreme za delo na višini pa je že opravljen, po planu potekajo pregledi tlačne opreme. V skladu z zahtevami zakonodaje tečejo aktivnosti na

področjih sevalne dejavnosti, protieksplozijske zaščite in pridobitvi dovoljenja za delo za opravljanje nalog iz področja varnosti in zdravja pri delu. Revizija ocene tveganja v sodelovanju s pooblaščenim zdravnikom je bila opravljena v DE Izparilniki in DE Rondelice.

Povzeto iz polletnega poročila Službe varstva pri delu.

Iztok Trafela

Poškodbe pri delu – junij, julij 2006

DE Livarske zlitine

Poškodba se je pripetila na liniji za litje Al-hlebčkov. Pri sestopu iz vezalne naprave je poškodovancu zdrsnilo na lestvi. Zvin si je gleženj.

Poškodba se je pripetila na liniji litja palic. Pri čiščenju livnega žleba je Al-Ti žica udarila poškodovanca po vratu. Utrpel je opekline na vratu.

DE Anode

Poškodba se je pripetila v obratu proizvodnje anodne mase. Poškodovani je hotel razširiti vilice na viličarju. Pri tem je vilica zdrsnila iz vodila in mu padla na levi nart.

Služba varstva pri delu

Sonce in dež

Vitalova kuhinja

Drugo četrtletje letošnjega leta se je začelo s pripravami na otvoritev sezone na Golf igrišču na Ptuj. Tako kot vsako leto, smo tudi letos pripravili novo ponudbo jedi in poskrbeli za nemoteno organizacijo gostinske ponudbe. Pripravili smo tudi razpis za letovanje delavcev v počitniških zmogljivostih Taluma. Povpraševanje za letovanjem v lastnih zmogljivostih je zelo veliko. Obnovljene hišice in stanovanja so deležna tudi pohval ostalih gostov, ki kličejo in sprašujejo po možnostih letovanja v Talumovih objektih.

Ostale dejavnosti v podjetju so povezane s pripravo in razdeljevanjem toplih obrokov in organizacijo večjih

prireditve v restavraciji Pan in veliki dvorani. Dela so potekala nemoteno in brez posebnosti.

Poseben dogodek pa je bilo neurje, ki je izpulilo veliko dreves v Kidričevem, Apačah in ostalih bližnjih krajih. Podobno se je zgodilo tudi na letnem kopališču, tako da je bilo potrebno odstraniti izpuljena in zlomljena drevesa. Poškodovan je tudi velik del žične ograje. Po neurju se je prikazalo sonce in lepo vreme je naznanilo čas za počitnice in dopust.

Antonija Krajnc

Končana nadgradnja poslovno informacijskega sistema

Začetek poslovno informacijskega sistema v takratni TGA Boris Kidrič in sedanjem Talumu lahko štejemo leto 1969. Takrat je bil nabavljen prvi računalnik IBM 1130. Seveda je šel razvoj naprej in lahko rečemo, da je bila naslednja prelomnica v računalništvu leto 1984, in sicer nabava računalniškega sistema IBM 4381, ki je bil povezan v omrežje neinteligentnih terminalov. Ti uporabniku omogočajo neposredno interaktivno komunikacijo z aplikacijskimi programi, skratka govorimo o strogo centraliziranem računalniškem sistemu.

Naslednja prelomnica je bila v letu 1995, ko smo prešli na arhitekturo odjemalec/strežnik, kjer so funkcije med strežnikom (podatkovna baza, programska oprema) in odjemalcem (programska oprema, uporabniški vmesnik) porazdeljene. Sistemi so namenjeni za upravljanje podatkovnih baz in strežnikov ter tečejo na različnih operacijskih sistemih (WINDOWS Strežnik, UNIX, LINUX ...). Hkrati je potekala tudi prenova celotnega omrežja, kjer smo prešli iz sinhrono komunikacije na asinhrono komunikacijo, TCP/IP protokol in optične komunikacijske povezave. Kupljen je bil prvi strežnik IBM RISC 6000 in uveden Baan (takrat še Triton) kot poslovno informacijski sistem (PIS).

Če pogledamo razvoj poslovno informacijskega sistema, vidimo, da smo strojno opremo zamenjali vsakih deset let. Ta življenjski cikel nadgradenj strežnikov in mrežne infrastrukture se je danes skrajšal na dve leti do tri leta. Zavedamo se, da si je brez ustreznega poslovnega računalniškega sistema, ki bi pokrival vse ključne funkcije v podjetju, nemogoče zamisliti uspešno delovanje celotnega podjetja. Kazalci, po katerih nas merijo naši uporabniki, so naslednji:

- zanesljivo delovanje,
- ustrezen odzivni čas,
- možnost preklopa opreme v rezervni scenarij v primeru izpada oz. večjih napak,
- varnost podatkov itd.

Celotni projekt smo delili v dva dela:

- nadgradnja mrežnega dela (opisali smo jo v junijski izdaji Aluminijskega lista),
- nadgradnja strežniškega dela in vseh ostalih potrebnih komponent.

K nadgradnji strežniškega dela bi lahko šteli naslednje dela:

- nadgradnja SAN diskovnih kapacitet, ki je potekala v naslednji obliki:
 - prehod iz SCSI (baker povezave) na FC (optično povezavo), s čimer smo povečali propustnost med strežniki in diskovnimi polji na 2 Gb/s,
 - razširitev SAN diskovnih kapacitet 1,3 Tb na 3,3 Tb,

- prehod in uporaba orodja za virtualizacijo diskovnega polja (SVC).
- nabava dveh novih strežnikov, katerih konfiguracija je naslednja:
 - IBM RISC p550A in 4 x Centralna Procesna Enota 5 z 12 GB RAM, 1,9 Mhz itn.
- nadgradnja obeh strežnikov na verzijo operacijskega sistema AIX 5.3,
- nadgradnja Baan-a (na zadnji dosegljiv popravek SP -19),
- inštalacija in konfiguracija HACMP (aplikacija za avtomatski prekop v primeru izpada enega strežnika ali strojne napake na posameznem strojnem delu),
- nadgradnja podatkovne baze Oraclea 8.1.7, in sicer prehod na Oracle 10g, migracija vseh ostalih aplikacij, kar nam ponuja upravljanje baze podatkov preko internetnega brskalnika in koriščenje vseh tistih funkcionalnosti, ki nam jih ponujajo sodobne baze podatkov.

Namen celotnega projekta je bil zagotoviti čim krajši čas nepredvidenih izpadov sistema ter večjo odzivnost delovanja celotnega sistema.

Sedanja postavitev je takšna, da je eden od strežnikov postavljen kot bazni (na njem teče Oracleova baza podatkov, to je ponavadi strežnik Romeo-p5) in aplikacijski strežnik (na njem teče Baan IV, strežnik Julija-p5).

Oba delujeta v gruči, kar pomeni, da v primeru izpada enega od njiju (zaradi strojne napake) avtomatsko prevzame njegovo vlogo drugi strežnik (slika 3). Celoten prekop je še toliko lažji, ker se vsi operativni podatki (baza, Baan IV) nahajajo na SAN sistemu, ki je sestavljen iz več diskovnih sistemov in so povezani v navidežno diskovno polje. Gruča nam omogoča dinamično pripenjanje posameznih diskovnih polj iz enega strežnika na drugega in na ta način privzemanje različnih vlog posameznega strežnika na istih operativnih podatkih.

Varnost podatkov

Nikakor pa na koncu ne smemo pozabiti na izdelavo varnostnih kopij podatkov. To izvedemo preko že utečenega načina zrcaljenja podatkov (Flashcopy - kopija diskov v eni minuti), kjer dnevno kopiramo bazo in Baan na tračno knjižnico.

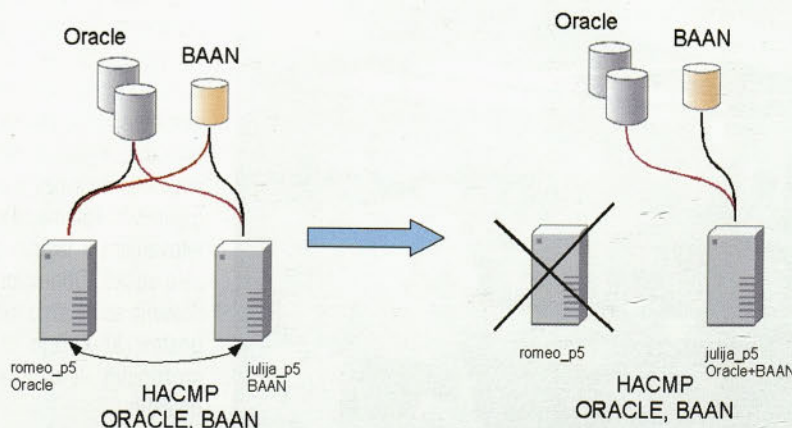
Ker smo z nabavo novih strežnikov in vse pripadajoče opreme povečali odvzemno električno moč, smo bili prisiljeni nabaviti nov večji UPS moči 40 kVA, ki je prikazan na sliki 2.

Veselimo se, da nam je celotna nadgradnja poslovno informacijskega sistema uspela še pred dopusti, kar lahko pripišemo dobremu delu vseh v informatiki, kakor tudi sodelovanju in potrpežljivosti ključnih uporabnikov. Hvala vsem sodelujočim pri projektu.

Dušan Brglez

Tračna enota, 2 strežnika, konzola, blade center, diskovno polje, 2 x SVC, 2 x UPS.

Postavitve strežnikov v normalnem obratovanju (levo), desno postavitev strežnikov v primeru izpada Romeo_p5 in avtomatiziran prekop na drugi strežnik.

Začetek nove proizvodnje ulitkov največji poseg tudi na področju zaposlovanja

Darja Vodušek

V prvi polovici letošnjega leta je bilo delo na področju kadrov zelo aktivno. Konec januarja je prenehala delovati družba Lego-a. Delavci te družbe so postali del Vzdrževanja. Marca je začela delovati nova delovna enota Ulitki, katere proizvodnja strmo raste. To sta tudi glavna razloga za precejšnje povečanje števila zaposlenih. K rasti proizvodnje v delovni enoti Ulitki so prispevali veliko sodelavci, ki so bili prej zaposleni v drugih delovnih sredinah. V Ulitkih so se zaposlili predvsem delavci iz elektrolize B in Anod. V prvi polovici leta je bilo tudi veliko starostnih upoko-

jitev ter nepredvidenih odhodov, predvsem takšnih, ki se jih ne da preprečiti.

Zaposlovanje

V preteklih mesecih je bila informacija o preloženem zapiranju hale B zagotovo ena od pomembnejših. Pomeni dodaten čas za iskanje možnosti za tiste delavce, ki bodo ostali brez dela, ko bo dejansko prišlo do zaprtja.

Uspešna rast proizvodnje v delovni enoti Ulitki, nepredvideni odhodi, upočasnjeno zapiranje hale B in predviden potek projekta pretaljevanja odpadnega aluminija so razlogi, da z objavami prostih delovnih mest intenzivno iščemo nove sodelavce, s pomočjo katerih bomo uresničevali zastavljene cilje.

Znašli smo se celo v položaju, ko »zmanjkuje« ustrezno tehnično izobraženih kvalificiranih in IKV delavcev. Kadrovska služba je v sodelovanju z zaposlenimi iz drugih delovnih sredin že začela izvajati aktivnosti, ki bodo vzpodbudile k zaposlovanju v našem podjetju. Nekaj smo jih že predstavili v prejšnji izdaji Aluminija.

Spremembe na invalidskem področju

Na invalidskem področju je začelo veljati kar nekaj sprememb. Prvega januarja je bila namreč sprejeta Uredba o določitvi kvot zaposlovanja invalidov in tako je začel v celoti veljati Zakon o zaposlovanju in zaposlitveni rehabilitaciji invalidov. Za dejavnost predelovalne industrije, kamor se uvršča tudi Talum, se zahteva predpisana kvota šest odstotkov invalidov. Ob koncu junija je bilo v Talumu zaposlenih 123 invalidov oz 12,8 odstotka.

Z delom je začela tudi Komisija za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi, kar v praksi pomeni, da za invalide več ne velja popolna zaščita pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. S predhodnim mnenjem te komisije je možno tudi invalidom odpovedati pogodbo o zaposlitvi.

Usposabljanje

V prvem polletju smo organizirali večino obveznih usposabljanj, kot so varstvo pri delu, požarna varnost,... Veliko pa je bilo tudi

krajših usposabljanj in seznanjanj z novostmi in dogajanjem v posameznih delovnih okoljih.

Koliko smo bili bolni?

Letos smo se izognili večjemu navalu gripoznih in virusnih obolenj. Kot da je dolgo trajajoča zima negativno vplivala tudi na viruse. Posledično je bolniška odsotnost v primerjavi s prvo polovico leta 2005 manjša kar za 22,86 odstotka. Srbimo za svoje zdrave tudi v drugi polovici leta.

Krepko smo zakorakali že v drugo polovico leta. Za večino je dopust že mimo. Polni energije in novega elana sprejmimo izzive, ki nas čakajo.

Darja Vodušek

8. Talumov dan za zdravje

Aluminij, številka 8, avgust 2006

ZDRAVO TALUM

»Vedno več nas je,« je bilo slišati lansko leto na Talumovem dnevu za zdravje. Naj nas bo letos še več!

Dobimo se prvo soboto v septembru, 2. 9. 2006, na letnem kopališču v Kidričevem ob 8.30, ko si bomo po lastni želji izbrali pohod, kolesarjenje, plavanje ali igranje tenisa.

Po dopoldanskih aktivnostih se bomo po 13. uri ponovno zbrali na letnem kopališču in si najprej privoščili dobrote turške kuhinje, ki jih bodo pripravili v Vitalu. Nato nas bo domiselna animatorka vodila skozi zabavni del našega tradicionalnega druženja.

Pridite!

Z elektrolizerji se odlično razumemo

intervju

Dragan Mikša ne zameri, če se zmotimo in zamenjamo ime s primkom. Tudi če bi, tega ne bi opazili, ker je pred nami človek, ki zlahka ne pokaže svojih čustev. Ali se morda motim? Zanesljivo vem, da je zelo molčeč, kot da želi biti neviden, zato je zelo nerad privolil na pogovor za Aluminij, še težje pa na fotografiranje. Odprl se je šele, ko sva hodila po obratu, še bolj pa, ko sva pri pogovoru prišla do njegovih kurentov in etnografije, ki jo tako zagnano proučujejo v Markovcih. Odločno je zanimal govorice, da je v maski kurenta zelo agresiven. »Že dolgo nisem kurent, ampak medved,« je pritrdil. »Medved,« sem ga čudno pogledal in se v trenutku spomnil lanske karnevalske povorke v Zabovcih, ko so medvedi noreli, da ni bilo za gledati. Ko je podrobneje razložil, kaj ta pustni lik predstavlja, sem ga razumel. Namen tega pogovora je opis tehnoloških dosežkov pri proizvodnji anod in njegov magisterij, ki ga je naredil tipično na svoj način. Na odprtem ekranu računalnika (kot mnogi mladi očetje) ima tudi mag. Dragan Mikša sliko svojih hčera. Za njimi je shranjena obsežna dokumentacija, diagrami, tabele in drugi tehnološki podatki o anodah. Odprimo jo.

Kaj se v tem trenutku dogaja pri proizvodnji anod?

Trenutno je najpomembnejša razvojna naloga, razen standardnih opravil pri vsakdanjem operativnem delu, izdelava ovratnikov za zaščito čepov na anodah.

**NA PRETALJEVANJE NE MOREMO
VPLIVATI, NA ELEKTROLIZNI
ALUMINIJ PA Z OVRATNIKI
VSAJ POSKUŠAMO.**

*O tem je na kratko poročal že
Avgust Šibila. Kaj je osnovni
namen te naloge?*

Namen vgradnje ovratnikov na anodah za elektrolizo C je predvsem zaščita čepov, da jih topilo ne razjeda. Obraba jeklenih čepov povzroča povečanje vsebnosti železa v proizvedenem aluminiju. To želimo preprečiti, drugih učinkov ni.

Podobni poskusi so bili opravljeni pred leti in opuščeni. Zakaj ste letos pohiteli s to nalogo?

Zavedamo se, da z zaprtjem elektrolize B, ki zaradi znanih razlogov proizvaja čistejši aluminij, ostanemo na aluminiju iz elektrolize C, ki vsebuje več železa. Poleg tega se vsebnost železa in drugih nečistoč povečuje tudi zaradi pretaljevanja ostankov v livarni. Na pretaljevanje ne moremo vplivati, na elektrolizni aluminij pa z ovratniki vsaj poskušamo.

Ali že lahko napoveš učinke poskusov?

Smo v fazi testiranja na treh pečeh, 178, 179 in 180, ki se je začelo 11. maja letos. V tem času smo obdelali tri redne menjave in uporabili okrog 180 anod. Glede prvih rezultatov nisem optimist. Vsekakor je treba počakati do konca septembra, ko bomo pregledali vse rezultate in posredovali strokovno mnenje. Treba je povedati, da pri tej nalogi sodelujeta obe enoti, elektroliza in anode.

Ste že predvideli, v kakšnih mejah, glede na stroške in učinke, bi bila odločitev za dokončno uporabo zaščite anod sprejemljiva?

Treba je omeniti, da se železo, razen odgora čepov, povečuje tudi iz drugih razlogov. Precej več železa se vnese v elektrolizni aluminij zaradi selektivne oksidacije anod. Potrebno je upoštevati vnos železa preko surovin, povratne glinice, kriolita in marsikaj drugega. Glede stroškov lahko povem, da bi nas namestitev ovratnikov letno stala okrog 215.000 evrov. Ta vsota opozarja na previdnost. Morda bi se izplačalo uporabljati ovratnike samo v vročih mesecih, ko se vsebnost železa poveča. Bomo videli.

Kakšne postopke predvidevate v primeru, če se ta izkaže kot neučinkoviti?

Že sedaj razmišljamo o znižanju ciklusa zamenjave anod v elektrolizi. Od sedanjih 76 izmen, bi lahko menjali anode pri 72. izmenah. Prej jih zamenjamo, manjša je možnost pojava železa v aluminiju. Toda tudi to ima slabe strani, saj bi se nekoliko povečala bruto poraba anod, kar pomeni, da bi morali proizvajati več mase. To pa poveča naše stroške, zato moramo poiskati pravo razmerje med enim in drugim.

Kakšna pa je tvoja funkcija v proizvodnji oziroma organizacijskem sistemu anod?

Sem pomočnik vodje delovne enote. Moje delo je predvsem usmerjeno v tehnologijo in je ozko povezano z elektrolizami.

Včasih so bili problemi na relaciji anode – elektrolize. Kaj pa danes?

Velikih problemov nikoli ni bilo. In jih tudi danes ni. Nasprotno, z elektrolizerji delamo dobro in se tudi dobro razumemo. Upam, da so rezultati skupnega dela vidni v obliki izrednih menjav, izkoristku toka v elektrolizi itn.

Kateri poseg je po tvojem mnenju, poleg avtomatizacije procesa, največji v sami tehnologiji proizvodnje anod?

Dobre učinke smo dosegli z izdelavo posebnih zarez na dnu anod. Dolgo so bili horizontalni lomi v elektrolizi za nas nerešljiv problem. Današnja slika je čisto drugačna. V celem letu jih je le okrog pet, prej jih je bilo od 20 do 30 mesečno. To pove vse. Na osnovi tega je boljši še izkoristek, manjša poraba energije, večja stabilnost peči in daljša življenjska doba, manj anodnih efektov in še kaj.

**ZAREZE OMOGOČAJO BOLJŠO
RAZPOREDITEV PLINOV IN NA TA
NAČIN SE ZMANJŠA UPORNOST
PREHODU ELEKTRIČNEGA TOKA.**

Ali lahko pojasniš ta čudež z zarezami?

To je bilo pravo timsko delo med nami in elektrolizerji. V bistvu gre za to, da plini, ki nastajajo v procesu elektroliznega postopka, čim prej zapustijo medelektrodni prostor. Zareze omogočajo boljšo razporeditev plinov in na ta način se zmanjša upornost prehodu električnega toka. Ob teh zarezah kar vre od plinov.

Kako ste prišli na to idejo?

Idejo je prinesel dr. Potočnik, znan slovenski strokovnjak, ki je delal pri

Alcanu v Kanadi. Po njegovem priporočanju so tudi tam prišli na rešitev naključno pri raziskovanju horizontalnih lomov. Mi smo razvijali naprej oziroma prilagajali našim pogojem dela. Tako smo testirali različne dimenzije, globino, širino in število zarez.

Ste prepričani, da je ta rešitev optimalna?

Mislím, da smo. Upoštevali smo ekonomičnost in operativnost postopka izdelave, posebej pa naknadno čiščenje zarez. Treba je vedeti, da se zarez pri pečenju anod izdelajo z zasipnim koksom, ki ga je treba odstraniti. Postopek smo razvili skupaj z vzdrževalci. Ravno tako smo sami izdelali postopek za izdelavo zarez. Ta se začne že pri zelenih anodah, v ta namen so na oblikovalniku montirani posebni jekleni profili, ki se vtisnejo v mehko anodo.

Kakšne so končne ugotovitve. Ali ste postopek javno objavili?

Postopek raziskav je trajal od leta 2003 do 2005, ko je bil sprejet in uveljavljen v praksi. Poleg omenjenih izboljšav pri elektroliznem postopku je treba povedati, da zareze predstavljajo tudi 25 kilogramov manj porabljene mase, povratni material je namreč enak kot prej, kar pomeni, da je manjša neto poraba anod. Postopka nismo javno objavili, na simpoziju smo predstavili le rezultate.

Kako na splošno ocenjuješ kakovost naših anod? Se primerjate z drugimi proizvajalci?

Začelo se je z MPPAI-om, čeprav se je bilo takrat težko temeljito lotiti kakovosti, izločiti postopke raziskav in podobno. Pozneje smo največ naredili na recepturi, pri iz-

ločanju fine frakcije, optimiranju temperature pečenja, spremljanju vpliva posameznih parametrov itn. Korak za korakom smo delali kakovostnejše anode za elektrolize. Pri tem je treba iskati kompromis med ceno, stroški in kvaliteto. Posebej pomembno je, koliko pečenega ostanka bomo dodali, kakšen je cikel, cene surovin in energije itn. Pojem kakovosti lahko strnem v enem parametru; to je reaktivnost anod – CO₂. Mi smo jo izboljšali iz 75 na 90 odstotkov in tako dosegli dobro kakovost naših anod. Glede primerjave z drugimi lahko rečem, da redki dosegajo reaktivnost preko 80 odstotkov. Izjema je Aluchemy, to pa zaradi tega, ker izločajo več ostanka, kar v našem primeru ni ekonomsko upravičeno.

Kaj se dela iz ostankov anod po uporabi v elektrolizi?

Dele, ki jih ne uporabimo, ponovno prodamo. Zadnje čase prodamo okrog 3.000 ton ostanka. Predvsem za potrebe železarn, ki uporabljajo našo fino granulacijo zmletega ostanka pod 2 mm. Z njim prekrijejo raztopljeno železo v pečeh in tako preprečijo oksidacijo za t.i. penilce žlindre.

Kako ocenjuješ učinke prehoda na tekočo smolo?

»Ta postopek smo uvedli 2001. leta. Vsekakor gre za velik korak naprej. Mislim predvsem na izboljšavo delovnih pogojev, vpliva na kakovost zaradi boljšega mešanja in penetracije smole v koks, natančnost doziranja, manjšo porabo energije in še kaj.

V zadnjem času poročate tudi o pozitivnih vplivih uvajanja celovitega vzdrževanja – TPM.

To je poseg na relaciji vzdrževanja in obratovanja. Za nas tehnologe je izjemno pomembna zanesljivost opreme in ta se s tem načinom vodenja izboljšuje. Manj je škarta in izpadov na napravah. Povečuje se tudi zadovoljstvo zaposlenih.

Januarja 2004 si magistriral. Kaj na kratko lahko danes sporočiva v Aluminiju?

Ta dodatni študij sem naredil čisto iz osebnih pobud in lastnega zadovoljstva, za svojo dušo. Področje teh raziskav se najbolj nanaša na varstvo okolja, čeprav tega iz naslova *Možnosti snovne in energijske izrabe ka-*

todnega materiala iz elektroliznih celic, ne bi presodili.

Prosim, pojasni nam, za kaj gre.

Znano je, da po remontu elektroliznih celic ostaja velika količina katodnega materiala. Vsebuje fluoride in cianide, ki jih je težko odstraniti, odlagati brez predhodne obdelave pa jih je nemo-goče.

POJEM KAKOVOSTI LAHKO STRNEM V ENEM PARAMETRU; TO JE REAKTIVNOST ANOD – CO₂. MI SMO JO IZBOLJŠALI IZ 75 NA 90 ODSOTKOV IN TAKO DOSEGLI DOBRO KAKOVOST NAŠIH ANOD.

Kakšni so predlogi tvojih raziskav?

Obdelal sem možnost uporabe katodnega materiala pri proizvodnji cementa. Na ta način bi cianidi pri temperaturi 1500 °C razpadli, fluoridi (HF) se vežejo s kalcijevim karbonatom CaCO₃ v CaF (jedavec), ki ni topen in ni več škodljiv za okolje. S tem bi obenem pospešili nastanek cementa. Ena od možnosti je tudi uporaba v železarnah in termoelektrarnah, vendar v omejenih količinah. Z dr. Markom Homšakom in Nikom Samcem (mentor) smo članek na to temo tudi objavili v reviji Waste Management&Reserch.

Ali se cementarne po svetu tega poslužujejo?

Ni mi znano, nihče ne govori rad o tej temi. Katodni material zaenkrat predstavlja odpad, ki ga posamezne tovarne rešujejo na svoj način. Odpadki so še vedno tabu tema.

Imaš v mislih nove izvirne rešitve pri tehnologiji proizvodnje anod?

Inertne anode misliš, kajne? Zadeva je dokaj potihnila. Ideja ni slaba, realizacija pa očitno ne tako enostavna. Glede na omejenost vhodnih surovin (smola, koks) proti porastu proizvodnje aluminija si bo v kratkem potrebno kaj "izmisliti".

Slišal sem, da v privatnem življenju raziskuješ pustne like in da si v maski kurenta zelo agresiven.

Res je, da se ukvarjam z etnografijo pustnih likov. Kot kurent nikoli nisem bil agresiven, to so me zamenjali s sodelavcem Miranom Šalamunom ali kom drugim. Že dolgo nisem kurent, ampak medved.

Medved?

Medved je zahteven pustni lik in tudi fizični napor je večji kot pri kurentu. Naša občina Markovci je bogata še z drugimi etnografskimi skupinami, kot so kopjaši, orači, piceki, kure, vile, ruse, melike itn.

V Zavobcih sem na lastne oči videl, kako medvedi »obdelujejo« dekle in zdelo se mi je zelo agresivno.

Če je bilo to agresivno, potem si tudi do svoje žene takšen. Mi dekle »damo vmes«, en medved je spodaj, drugi zgoraj in se skupaj »kotamo«. Malo jo potlačimo, to je vse. Agresivnost je le igra lika. Že videz medveda je impozanten, zato ne more biti blag.

Misliš, da dekletom to ugaja? Mnoge prestrašene zapustijo vaš objem.

Večina ne. Več ali manj vedo, kdo smo. V igro vzamemo tudi gostje,

toda če začutimo, da se katera upira, jo pustimo. Zgodi pa se, da se ista ženska postavi na več mest.

Kako pa se ti počutiš pod masko?

Odlično, rad se maskiram. Sprememim in odmislim vse okrog sebe, kar me v vsakdanjem življenju obvezuje. Poleg tega je druženje v pustnem času nekaj posebnega, s tem obnovljamo prijateljstva. Potrebna je mera dobre volje; trezen ne smeš biti, pijan pa tudi ne.

TA DODATNI ŠTUDIJ SEM NAREDIL ČISTO IZ OSEBNIH POBUD IN LASTNEGA ZADOVOLJSTVA, ZA SVOJO DUŠO.

Tvoja zagnanost se vidi po aktivnosti v etnografskem društvu v Markovcih.

Ja. Oče je bil dolgo predsednik društva, osebno pa sem obdeloval in raziskoval like. Pri natančnih rekonstrukcijah nam je pomagal tudi dr. Janez Bogataj. Fašenk v Markovcih mi veliko pomeni. Avtohtone stvari se dogajajo na dvoriščih, med hišami, kjer domačini pogostijo maskirane. To je izvirno in to tradicijo želimo nadaljevati.

Vendar, s spoštovanjem do drugih likov, brez kurenta verjetno ne bi šlo.

»Drži. Mnogo truda smo vložili v njega. Na osnovi zapisov in pričevanj smo naredili rekonstrukcijo kurentove maske. Prvo tako stvar nasploh na področju maskiranja v Sloveniji. Tukaj se vidi razvoj kurenta od starih časov do danes. Naj spomnim le to, da nekoč ni bilo teh okraskov, ne nogavic, obleke so bile iz vseh možnih kož, ker ni bilo ovc. Krzno so le obrnili navzven, brez rokavov itn. Vse je bilo mnogo bolj skromno. Zelo ponosni smo na to.

Ivo Ercegović

Počitniška praksa v Talumu

Številni srednješolski in študijski programi vključujejo v izobraževanje obvezno prakso, ki je namenjena seznanjanju dijakov in študentov z delom v praksi. Tudi v Talumu čez celo leto srečujemo dijake in študente, ki jim omogočimo, da opravljajo obvezno prakso. V juliju in avgustu so na obvezni enomesečni praksi naši štipendisti, ki smo jih povabili, da nam povedo kaj o sebi, delu, ki ga opravljajo, študiju in načrtih..

Rok Arnuš: Prihajam iz Ptuja. Dedek je delal v Talumu, kako drugače pa nisem bil povezan s podjetjem. Čudi me, da v okviru šole nismo imeli kakšnega ogleda, saj je Talum veliko slovensko podjetje. Prvič sem se srečal z njim pred letom dni, ko je bil razpis za štipendije za računalništvo in smo imeli pogovore v kadrovske službi. Na praksi sem prvič. Tudi moj sošolec je Talumov štipendist, ki je bil na praksi že lani, tako da sem okvirno vedel, kaj me čaka. Prvi dan sem bil malo živčen, saj nikogar nisem poznal in nihče ni poznal mene. Po tednu dni sem spoznal veliko ljudi. Zdi se mi, da je v Talumu prijetno delovno vzdušje. V službi za informatiko me sodelavci ne morejo vključiti v delo na projekih, ker bom tukaj samo en mesec. V veliki meri jim pomagam pri vzdrževanju opreme. Hodim po tovarni, »šraufam« (vzdrževanje PC), naredim, kar znam in spoznavam ljudi. Z izpiti za drugi letnik sem končal, zato si bom septembra poskušal kaj zaslužiti, oktobra pa se tako spet začnejo predavanja.

Gregor Zečevič: Sem iz Miklavža pri Mariboru. V Talumu sem bil prvič lani. V okviru predmeta tehnološki sistemi in varstvo okolja na EPF (Ekonomsko poslovna fakulteta), smo bili na ogledu podjetja. Bilo mi je všeč in rekel sem si, da bi rad delal tukaj. Potem je bil razpis za štipendijo in prijavil sem se, tako kot kolega Rok. Tudi jaz sem prvič na praksi. Moji vtisi so pozitivni in malica je dobra. Prvi vtis je, da se sodelavci med seboj dobro razumejo. Nisem imel velikih pričakovanj, saj vem, da se v enem mesecu, kolikor bom tukaj, ne morem veliko naučiti. Več pričakujem od pripravništva, ko bo delo že bolj konkretno. Po enem tednu prakse v finančno računovodski službi so me premestili v Revital, kjer pomagam pri knjižbi računov in druge stvari. Ker se

pripravljam na diplomsko nalogo, sva skupaj s Francem Visenjakom, vodjem financ in računovodstva, določila temo ter mentorja na fakulteti, in seveda naslov naloge, ki je Optimalna finančna struktura podjetja Talum. Teoretični del je že narejen, sledi še nekaj praktičnih izračunov, torej stroka. Po praksi grem na dopust, potem me čaka zagovor diplome in nato še en dopust.

Damjan Kovačič: Letos že drugič zapored opravljam obvezno prakso v Talumu. Štipendist Taluma sem od drugega študijskega leta, sicer pa letos končujem tretji letnik Fakultete za elektrotehniko, smer energetika, v Mariboru. Sem skoraj

Rok Arnuš

Gregor Zečevič

Matjaž Kekec

domačin, saj prihajam z Brega pri Majšperku. Delovno prakso sem letos opravljal v delovni enoti Energetika pod mentorstvom Boštjana Korošca in Milana Žumbarja. Bolj s praktičnega vidika sem se srečal s stvarmi, ki smo jih med študijem obravnavali zgolj teoretično. S sodelavci sem se lepo ujel, tako da mi je mesec dni prakse še prehitro minil. Sedaj me čaka še nekaj obveznosti na fakulteti, v "vročih" avgustovskih dneh pa se bo prilegel kakšen dan dopusta, potem pa zopet študij.

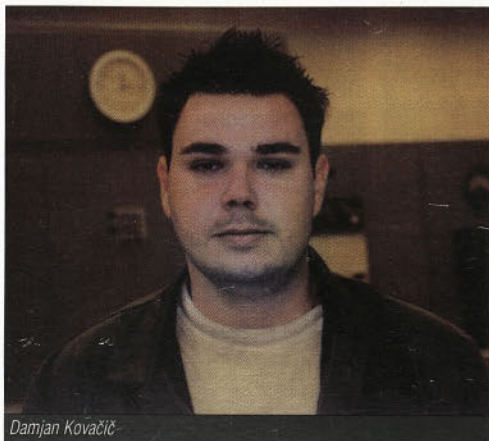
Matjaž Kekec: Prihajam iz Podvincev. Sem absolvent gospodarskega inženirstva – smer strojništvo na Fakulteti za strojništvo v Mariboru. Trenutno opravljam strokovno prakso v delovni enoti Ulitki pri Mirku Veseliču, kjer sem se zelo dobro vključil. Odkar sem tukaj, se vsak dan naučim kaj novega, spoznavam delo v delovni enoti, mlado vodstveno strukturo in prizadevne delavce. Vedno sem v gibanju, kar mi je zelo všeč.

To je že moja tretja praksa v Talumu. Po prvem letniku sem bil v delovni enoti Vzdrževanje, dve leti kasneje pa v Konstrukciji. Ker sem absolvent, se z mentorjem veliko pogovarjava o temi diplomske naloge, o področju, na katerem bi delal v prihodnosti, in sicer o trženju v Ulitkih. Letos končujem študij, zato me čaka še nekaj obveznosti, ki jih je treba narediti, tako da kakšnega daljšega dopusta ne bo.

Matej Grabrovec: V Mariboru šudiram strojništvo, smer energetika. Grem v deveti semester. Sem štipendist Taluma. Na praksi sem v delovni enoti Rondelice pri Tomažu Godicljju, kjer je pozitivno vzdušje, sodelavci so me dobro sprejeli in vsak dan se naučim kaj novega. Po opravljeni praksi se odpravljam na dopust, da nabere moči za nove izzive.

Hvala vsem za sodelovanje. Gregorju in Matjažu želimo čimboljšo in uspešno diplomsko nalogo, Roku, Mateju in Damjanu pa uspešno študijsko leto.

Pripravili Lilijana Ditrih in Danica Hrnčič

Damjan Kovačič

Matej Grabrovec

Ko Švicarji šele pomislijo na kavo, je tukaj že kosilo

V okviru mednarodne izmenjave študentov smo letos gostili Thomasa Freia, študenta strojništva iz Švice. Spoznaval je nas, mi pa z nič manj radovednosti tudi njega. Njegovo odprtost in željo po spoznavanju ne samo proizvodnje v Talumu, ampak tudi okolja, Slovenije in ljudi sploh, lahko razberete iz naslednjega pogovora.

Prosim, predstavite se našim zaposlenim

»Thomas Gerhard, ime napisano na Talumovi delovni kartici, ni ravno pravilno. Moje pravo ime je Thomas Frei! Toda pri svojih 26. letih jemljem to pomoto s humorjem. Prihajam iz Švice, s podeželja. Moj rojstni kraj je oddaljen od Züricha približno 35 kilometrov. Stanovanje si delim s svojim prijateljem. Od fakultete je oddaljeno približno 5 minut, če se peljem s kolesom. Obiskujem tretji semester Višje strokovne šole za strojništvo v kraju Rapperswil. Enako kot Slovenija, nudi študentom tudi Švica v času poletnih počitnic veliko možnosti za razvoj in uresničitev različnih interesov.«

Kako to, da ste izbrali Talum?

»V začetku leta 2006 sem postal bolj pozoren na razpise IAESTE – Študentske organizacije za mednarodno izmenjavo študentskih praks (ang. International Association for the Exchange of Students for Technical Experience). Organizacija nudi možnosti opravljanja študentskih praks po celem svetu. Med petimi želenimi lokacijami za opravljanje prakse sem bil izbran za Talum. Ta se je znašel na listi mojih zelenih lokacij zato, ker sem se v času obiskovanja srednje šole za strojnega ključavničarja veliko srečeval z aluminijem. Tekoče kovine, orjaške naprave in kompleksna proizvodnja, so bili glavni dejavniki, ki so v »Švicarju« vzbudili radovednost.«

Kakšni so vaši vtisi o naši tovarni?

»Z velikim veseljem, a tudi z rahlo nervoznostjo, sem 14. julija pričel z enomesečno prakso v Talumu. Mag. Mihael Hameršak me je potrpežljivo sprejel v obrat in že na začetku si je prizadeval, da bi bil moj obisk v podjetju zelo uspešen z obeh strani. Zahvaljujoč njegovim dobrim poslov-

nim odnosom s sodelavci, sem imel možnost ogledati si ostale obrate v podjetju. Prvič v živo, neposredno na kraju dogodka, sem od pravih strokovnjakov izvedel, kako iz mokastega prahu nastane masivni kos aluminija. Veliko nepozabnih vtisov me bo spominjalo na Talum, kot npr. elektroliza B s svojimi zakajenimi celicami, ki dajejo občutek tiste ta prave industrijske dobe. Veliko delovnega časa sem vložil v izdelavo dokumentacije, ki jo bom odnesel domov in predstavil svojim prijateljem, prav tako ljubiteljem sira in čokolade.«

Švico poznamo kot pojem razvite dežele in blaginje, ki bi ji želeli slediti. Kakšna pa so vaša spoznanja o življenju v Sloveniji?

»Po resnici povedano je bila Slovenija država, o kateri nisem vedel ničesar, kaj šele, kje točno leži na zemljevidu Evrope. Sedaj, ko sem tukaj, sem želel zapolniti to praznino v znanju. IAESTE je organizirala izlete na različne konce Slovenije. Ti izleti so mi dali tudi odgovor na moje vprašanje, zakaj so vsa mesta tako prazna, tudi Maribor. Seveda, vsi uživajo počitnice na slovenski obali in se sončijo. Mislim, da sem naredil nekaj narobe.

Na področju kulture so me najbolj prevzeli številni gradovi in stare hiše, zato sem se odločil za izlet s kolesom do Ptuja, kjer sem se naužil številnih zgodovinsko pomembnih stavb.

Nekaj nenavadnega in novega zame je način prehranjevanja. Ko Švicarji šele pomislijo na kavo, je tukaj že kosilo v polnem teku. To je seveda tesno povezano z delovnimi pogoji. V naših podjetjih se namreč o plačnem kosilu in brezplačni oskrbi zaposlenih sploh nikoli ni razmišljalo. Slovenija v tem primeru splošno ponuja vsem zaposlenim in domačim študentom zelo širok in radodaren socialni sistem. Na prvi pogled mi je vse skupaj

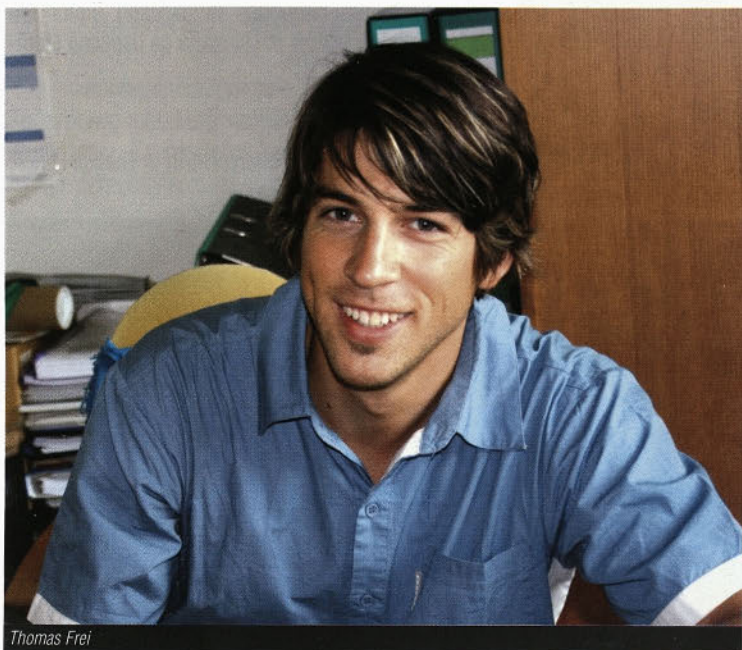
delovalo kot velika prednost, po drugi strani pa dvomim, saj nisem prepričan, da je takšen sistem dorasel vedno močnejšim pritiskom na trgu. Alumijski industriji na srečo zaenkrat gre kar dobro, kar je po mojem mnenju posledica velikega obsega investiranja. Države pa so med seboj zelo usklajene, kar se tiče usmerjenosti v prihodnost ter splošnega načina dela in odnosa do dela.«

Bodo izkušnje, ki ste jih pridobili, vplivale na vaše načrte v prihodnosti?

»Spoznanja, ki sem jih pridobil, bodisi skozi kulturne značilnosti bodisi skozi delo v Talumu, ocenjujem kot zelo dragocena. Tako osebno kot strokovno sem veliko pridobil, zato lahko to svetujem vsakomur, ki želi doživeti podobne občutke. Kmalu potujem domov in v svoj nahrbtnik sem zložil kar nekaj za prihodnost. Načrtov po končanem študiju še nimam popolnoma izoblikovanih, ampak upam, da bom lahko delal v mednarodnem podjetju. Zelo rad bi preživel še nekaj časa v tujini, kjer bi delal in spoznaval. Svet je velik, tako kot je v meni velika želja, da ga raziščem.

Seveda ne smem pozabiti izreči posebne zahvale družbi Talum, ki mi je omogočila opravljanje prakse in dostop do raznovrstnih virov informacij. Delovna klima je name delovala zelo pozitivno. Tudi sodelavci so bili do mene vedno odkriti, prijazni in spoštljivi. Posebej se zahvaljujem mag. Mihaelu Hameršaku (mojemu mentorju in svetovalcu), ki mi je pomagal tudi zunaj delovnega časa in seveda ostalim sodelavcem, ki so mi predstavili svoja delovna področja. *Merci vill mal!*«

Pripravila mag. Aleksandra Murks

Thomas Frei

Organizacijski razvoj

V zadnjem času je veliko govora o tem, da bi bilo dobro spremeniti organizacijo poslovanja, čeprav vse poteka po ustaljenem redu. Želimo nekaj drugega, boljšega. Želimo spremembe. Na boljše, seveda. Potreben je le zasuk v razmišljanju in potem nam bo jasno, da niso najsrečnejši tisti, ki imajo, kar je najboljši, ampak tisti, ki najboljši izkoristijo tisto, kar imajo. Pri mojih razmišljanjih mi je spet v pomoč elektronska pošta. Na zaslonu je videti snov o različnih načinih vodenja, ki jih je pripravila prof. dr. Marička Lončič iz Univerze Češpljevo. Za manipulativno delavnico je predstavila devet stilov vodenja za trajen organizacijski razvoj, in sicer:

1. Namizno teniško upravljanje

Vsak problem tako dolgo pošiljati sem in tja... dokler se ne uredi sam od sebe.

2. Helikoptersko upravljanje

Lebdeti nad vsem... se od časa do časa spustiti na tla... dvigniti veliko prahu... in potem spet nazaj v oblake!

3. Krokodilsko upravljanje

Tičati do vratu v blatu... in kljub temu na veliko odpirati gobec.

4. Marjetično upravljanje

Sprejemanje odločitev po sistemu: bi – ne bi, bi – ne bi...

5. Šampionsko upravljanje

Puščati vse v temi. Če se tu in tam pokaže kakšna glava: takoj odrezati!

6. Upravljanje s presenečenji

Najprej ukrepati... in se nato pustiti presenetiti posledicam.

7. Partizansko upravljanje

Napačno informirati celo najbližje sodelavce, da lastni cilji ne postanejo razpoznavni.

8. Antično upravljanje

Intenzivno iskati najprimernejšega naslednika, ga najti in nato odpustiti.

9. Robinzonsko upravljanje

Čakati ne P e t e k !

Program delavnice me je pritegnil. Nenormalnost je nova normalnost. Živimo v obdobju brez ujčkanja. Vse težje in težje je lepo živeti in istočasno dovolj zaslužiti. Sredina izginja: ali si spodaj ali zgoraj. Rajsko jabolko je nadomestila hruška. Vedno bolj je cenjeno znanje. Bolj kot imetje. Vsi ležimo v grapi, ampak samo nekateri gledajo zvezde. Tako je trdil Oscar Wilde. Danes to velja še bolj, zvezde so veliko bolj sijajne. Razmišljajo drugače od večine.

Antonija Krajnc

Fotografija meseca: Čebela na roži, Thomas Frei

Najboljše fotografije tega meseca

Lastovka, foto: Milan Fajt

Živalski vrt, foto: Katja Biškup

Teče Tara

Andreja Gornika sem obiskal na njegovem domu z namenom, da vam približam življenje še enega naših nekdanjih sodelavcev. Spominjamo se ga kot delavca iz kotlarne, mnogi pa smo poznali tudi njegove družbene dejavnosti. Posebej bi izpostavil njegovo kulturno dejavnost, odlično zborovsko petje, pri katerem je aktiven še danes, zato zasluži našo pozornost. Pogovoru se je odzval z veseljem: »Pridi dopoldan, ko še ni vroče,« je predlagal. Vmes se je vreme spremenilo in prišel sem, ko je prvi val dežja ponovno ozelenil že od suše načeto naravo.

Gornikovi imajo dom na lepem kraju v Zg. Hajdini, na ravnem, morda nekoliko preblizu magistrale, zato jih v

jasno, od kod takšno prešerno razpoloženje, ki sem ga čutil že takrat, ko sva se pogovarjala po telefonu.

Andrej GORNIK in TALUM: V tovarno sem prišel leta 1963, ko se je gradila elektroliza B. Moje prvo delo je bilo na montaži peči, strojni del. Ko je bilo to končano, sem od leta 1965 do 1969. delal v plinarni. Največ časa sem bil zaposlen v kotlarni, in sicer od leta 1969 do 1992. Med delom sem dokončal tudi srednjo šolo. Zadnjih osem let do upokojitve leta 2000 sem zaradi bolezni delal v tehničnem arhivu. Začel sem torej pri direktorju Grünfeldu, končal pa pri Topleku. V času Grünfelda smo delili več plač in smo bili zadovoljni, danes se manj deli, pa veliko več vlaga v razvoj, zato smo zopet lahko zadovoljni. Najlepše obdobje, kar se vzdušja tiče, je bilo od leta 1970 do 1980. Zdi se mi, da smo takrat znali lepše živeti, delali smo z dušo in prevladovalo je prijateljstvo. Največ sebe sem dal v kotlarni pri parnih turbinah in visokotlačnih kotlih. Ko smo rušili dimnik, mi je bilo težko. Tudi solza je padla. Za spomin imam eno opeko iz dimnika. Vedno sem bil načelen človek; spoštoval sem pravila in ljudi, zato so me imenovali na različne družbene funkcije. Najlepši spomin na tovarno mi je zlati znak. Če se ne motim, je bil to zadnji pred zlatim metuljem.

ZAČEL SEM TOREJ PRI DIREKTORJU GRÜNFELDU, KONČAL PA PRI TOPEKU. V ČASU GRÜNFELDA SMO DELILI VEČ PLAČ IN SMO BILI ZADOVOLJNI, DANES SE MANJ DELI, PA VELIKO VEČ VLAGA V RAZVOJ, ZATO SMO ZOPET LAHKO ZADOVOLJNI.

poletnih mesecih moti hrup prometa. »Ko bo obvoznica dokončana, bo veliko bolj mirno,« mi pritrdi. Že prvi vtis pri vhodu skozi široka vrtna vrata kaže na urejenost okolja. Pravi prostori park obkroža hišo, vrtno utico, lično leseno garažo, lepe cvetoče vrtnice in mnoge malenkosti, ki določajo način življenja. Ko sva z Andrejem šla mimo vogala se je za grmom slišalo čudno oglašanje. Ozrl sem se in v travi opazil nasmejanega palčka, ki naju je pozdravil. Senzorji pač. Andrej se je nasmejal in pojasnil, da je na obisku hčerka, ki trenutno živi na Kitajskem. Redko pride, ker je poročena s slovenskim atašejem, ki dela na ambasadi v Pekingu. Dve srčkani vnukinji sta priskakljali iz hiše, za njima sta prihčerka in žena. Takoj mi je bilo

V parku so mogočne smreke na katerih visijo hranilnice za ptiče in razkrijejo še eno Andrejevo dejavnost; ljubiteljsko skrb za živali. »Na eni smreki gnezdiyo ujede pastovke. Zaradi njih druge manjše ptice ne upajo zraven, razen srak, ki so močnejše od pastovk in se z njimi pogosto prerekajo. Pozimi pa pridejo v krmilnice ptice vseh sort ne glede na nevarnost,« mi pojasni. Hiša je urejena: okna, vrata, lepa fasada, vse kot v pravljici. Za vsem tem je gotovo veliko dela in ljubezni.

Ko sva sedla za mizico pod senco češnje, sem ga najprej vprašal,

kaj trenutno počne. »Nič, počivam,« je odvrnil, kar za upokojenca ni ravno običajno. Všeč so mi bile te besede, ki na splošno povedo, da so ljudje gospodarji svojega življenja. Ko pa je razložil, kaj vse sta z ženo letos naredila pri hiši, sem mu zelo privoščil to doseženo svobodo. »Na novo smo prekrili streho, naredili novo fasado, obarvali okna in vrata, obnovili notranjost hiše in še kakšno malenkost.« Ni skrival svojega zadovoljstva. Ko nama je žena postregla in smo malo poklepetali, ni bilo težko ugotoviti, kaj je pravi vzrok te družinske harmonije.

Ko sva na kratko obdelala obdobje dela v tovarni, sva se lotila

ZGODBA MOJEGA PETJA SE JE ZAČELA ŽE V DRUŽINI. DOMA SMO VSI PREPEVALI. V JAVNOSTI SEM ZAČEL ŽE V OSNOVNI ŠOLI, POTEM V MLADINSKEM ZBORU V MARIBORU. PRI VOJAKIH SEM PEL V OKTETU VOJAŠKE MORNARICE.

smo Jadransko morje v mirnem obdobju in v dobri družbi. S petjem sem nadaljeval pri Komornem zboru Ptuj, potem pa v DPD Svoboda Ki-

njegovega petja. Za tiste, ki ga niste poslušali, je to težko pojasniti. Meni pa še težje, ker nimam posluha in vse kar lahko rečem, je to, da mi je njegovo petje zelo zelo všeč. Sam pojasni, da ima glas tipičnega basa, ki so ga opazili že od malega, zaradi česar je kot otrok, tudi med starejšimi, pel bas. Tudi danes ga od upokojencev edini še poje. »Zgodba mojega petja se je začela že v družini. Doma smo vsi prepevali. V javnosti sem začel že v osnovni šoli, potem v mladinskem zboru v Mariboru. Pri vojakihi sem pel v oktetu vojaške mornarice. Pri vojakihi mi je bilo lepo, nepozabno. Prepluli

dričevo. Daljše obdobje od leta 1981 do 1993 sem bil član Ptujskega none-ta. Danes nastopam pri Štajerskih kolednikih, Upokojenkem zboru Breg in pri cerkvenem zboru v Hajdini.«

Ko je začel naštevati nastope, vaje, ki so redno dvakrat tedensko, pa vse občasne nepredvidene dogodke, je slika popolna. Vprašam se, ali je poleg vsega drugega in bolezni, ki ga je zadrževala, to lahko opraviti v enem samem življenju. Toda ko Andrej reče: »Brez petja ne bi preživel;« je vse jasno in možno. Ne potrebujete nobenega dokaza več. Vedno znova lahko ugibamo, kaj lahko pritegne člove-

ka pri katerikoli dejavnosti, da brez nje ne bi preživel? Vse ima svojo ceno, tudi Andrejevo petje: »Dosti želja sem izpustil. Tudi družina je to čutila.«

Zaslug in nagrad za to svojo dejavnost ne izpostavlja. Posebej je poudaril le obdobje petja pri Ptujskem nonetu. »Pri tem zboru smo tekmovali tudi v mednarodnem merilu. Naš

Bregu je Mitja Gobec. Ima žilico po očetu in je znan tudi po tem, da izbere in priredi posebne pesmi. Zna nas tudi motivirati. Usklajevanje med temi skupinami je najtežje. Če samo eden manjka, pesem ni prava, toda moramo se znajti v vseh situacijah.«

Kako dolgo še? »Dokler mi 'pera špila', bom pel. Pera je pevski

vedeti, da smo mi le amaterji in se pri petju prilagajamo družbi, zato nas imajo mnogi radi. Večinoma nastopamo za prigrizek. Imamo sicer ceno, ko gre za resne nastope, a ta ne presega 30 tisočakov. Mnogim se zdi tudi to preveč. Ko pa za takšen nastop New Swing kvartet zahteva milijon in pol, pa je v redu.« Katere pesmi si

tega niti ne pričakujemo. Upam, da bo nekako le šlo naprej.«

Na koncu pogovora sva se spet vrnila k Talumu. »Upokojence zelo zanima, kaj se dogaja s tovarno. Osebo me je zelo prizadelo obnašanje lastnikov pri razdelitvi sredstev za Talum. Kar stisnilo me je. Rajši bi pobrali vse, ne da na ta način podcen-

vodja je bil znani profesor glasbene akademija Jože Gregorc. Res pravi mojster in pevska duša. Vedel je, kako potegniti glas iz nas. Dokler ni bil zadovoljen z nami, je imel navado reči: 'vadite, da ne boste siromačeki'. Z Nonetom smo posneli CD in letos, ko je zbor praznoval 30. obletnico obstoja, smo se tudi dokončno poslovili. Petje so prevzeli mlajši profesionalci iz opere in drugih zborov.«

Danes Andrej poje bolj za sebe pri Kolednikih, upokojencih na Bregu, pri maši ob nedeljah na Hajdini in drugih priložnostih. »Na Hajdini ni zbora, so le ljudski pevci. Umetniški vodja na

izraz za glas, ima jo tudi trobenta, zato moram zelo paziti na njo,« mi razloži. Pojasni tudi, da je tenor najbolj čist, najvišji in najbolj občutljiv moški glas. Pri basu moraš večkrat pritisniti, da melodija lahko izzveni. »Treba je

**DOKLER MI "PERA ŠPILA",
BOM PEL. PERA JE PEVSKI
IZRAZ ZA GLAS, IMA JO TUDI
TROBENTA, ZATO MORAM
ZELO PAZITI NA NJO.**

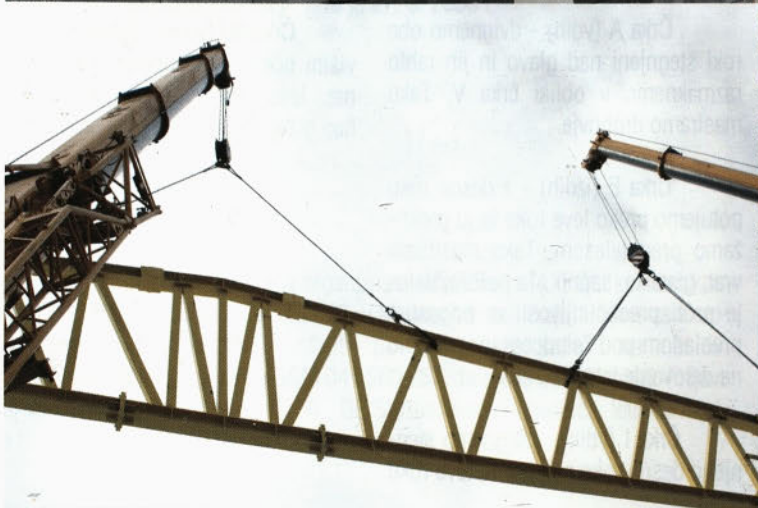
najraje pel? »Vse zborovske so mi všeč, morda malo bolj Koroške in Dalmatinske. Solo sem pel Teče Tara in sem na to zelo ponosen.«

Na vprašanje o mladih in perspektivi zborov pravi: Danes so druge zvrsti zabave in mlade je težko pritegniti, pa tudi denarja ni za potovanja in nastope. Tudi Stična se je spremenila, nekoč je bila dostopna vsem, danes pa si prepuščen sam sebi. Ni pravega doživetja. Vse, kar zaslužimo, vlagamo v zборе, enkrat na leto pa imamo družinski piknik in to je vse. Tako smo navajeni od prej, ko je bilo veliko več interesa za skupnost. Danes od mladih

jujejo delo in ljudi. Žalostno. Sram jih je lahko. Veseli me, da se je vodstvo Taluma znalo pravilno postaviti, zato delavcem in vodstvu želim, da to zadevo uspešno izpeljejo do konca, da bo naša generacija vedela, zakaj smo vsa ta leta vlagali v tovarno.«

Ivo Ercegović

Z dihanjem do zdravja in sreče

http://www.zzv-ce.si/dobro_je_vedeti/dihanje.php

Pravilno dihanje oziroma pre-skrba organizma s kisikom je ključ do zdravega življenja. Dihanje harmonizira duševno in telesno stanje, prežene strah pred stresnimi situacijami in pomaga pri fizičnih obolenjih (bolečine v želodcu, prehladna obolenja, glavoboli, slaba prekrvavitve...).

Popolno dihanje vključuje spodnje - trebušno, srednje - prsno in zgornje - plitvo ključnično dihanje. Diafragma kot najvažnejša mišica dihanja loči trebušno votlino od prsne votline. Vdihnemo počasi, lagodno in mnogo manjšo količino zraka, kot menimo, da jo potrebujemo. Z zrakom ne polnimo prsnega koša, pač pa predvsem trebušno votlino. Pri tem se trebušna prepona premika navzdol, ko izdihujemo, pa se počasi premika navzgor. Trebušno dihanje povečuje količino kisika v možganih in mišicah, omogoča učinkovitejšo izločanje telesnih toksinov skozi pljuča, izboljša koncentracijo, umiri misli in duha, sproži sprostitveni odgovor telesa.

Dolgotrajno posedanje s prekrižanimi nogami in zgrbljenim hrbtom utesnjuje prsni in trebušni prostor -

dihalni gibi so omejeni, dihanje je površno in izmenjava plinov je komaj še možna. Tudi kadar smo napeti, žalostni, postane naše dihanje plitvo, hitro, stiskamo prsni koš in skoraj pozabimo dihati. Za stanje sproščenosti pa je značilno polnejše in globlje trebušno dihanje.

Dobro se je naučiti dihalno-glasovnih vaj. To so vaje za sprostitev, ogrevanje, dovajanje in uravnavanje energije. Vajo ponovimo počasi, mirno, sproščeno, tri do sedemkrat pred jedjo. Vaje spremljajo gibi rok v oblikovanje petih samoglasnikov. Delamo jih lahko stoje (pri vdihu stopimo na prste in pri izdihu na cela stopala), leže, sede, kleče ali v mislih. Glasove izgovarjamo v mislih. Gibi se prelivajo drug v drugega.

Gibanje rok je pri izvajanju dihalnih vaj povezano, umirjeno, počasno, kot je počasno in popolno dihanje, ki mora biti trebušno ali diafragmalno. Po več ponovitvah občutimo rahlo mrgolenje ali občutek, da rok ne moremo dati skupaj.

Delamo lahko tudi vaje z vibriranjem samoglasnikov po energetskih središčih oziroma delih telesa od spo-

daj navzgor. Začnemo z najnižjim samoglasnikom A v spodnjem delu trebuha in zaključimo z najvišjim samoglasnikom I v glavi. Vdihnemo in intenzivno mislimo na glas, da s čim daljšim izdihom skozi usta oblikujemo glas samoglasnika. Spodnji del trebuha se izboči, dihanje pritisne trebušna prepona navzdol, trebušne mišice so sproščene. Pri izdihu delujejo vse mišice, hkrati pa od spodaj iztisnjeni zrak iz telesa pritiska drobno v nasprotni smeri. Na začetku je dovolj, da vadimo po eno minuto za vsak glas.

Črka A (vdih) - dvignemo obe roki stegnjeni nad glavo in jih rahlo razmaknemo v obliki črke V. Tako masiramo drobno.

Črka E (izdih) - z desno roko potujemo preko leve roke in ju prekrivamo pred telesom. Tako masiramo vrat, glasilke, sapnik. Ta položaj deluje proti preobčutljivosti in pogostim prehladom pod želodcem in vplivamo na delovanje jeter.

Črka I (vdih) - dvignemo stegneno desno roko nad glavo, levo roko

pa pustimo, da potuje ob telesu navzdol. S tem povečamo cirkulacijo krvi v čelni votlini, izboljšamo delovanje možganov, pospešujemo pomnjenje.

Črka O (izdih) - naredimo z rokami krog pred telesom. S tem zajamemo pljučne vršičke in končiče (pri pljučnih obolenjih izvajamo vaje rahlo in počasi).

Črka EI (izdih) - roki počasi spustimo v levo, tako da je dlan desne roke obrnjena proti dlani leve roke.

Črka AU (vdih) - desna roka je v višini očesa, dlan obrnjena stran od nas, levo roko dvignemo 2 do 3 cm nad glavo, dlan je obrnjena proti glavi.

Na lanskem dnevu za zdravje

Izlet v Beograd

Komisija za kulturo pri sindikatu organizira 30. 9. in 1. 10. 2006 za zaposlene v Talumu, hčerah in Silkemu izlet v Beograd. Odhod avtobusov z železniške postaje Ptuj je ob 02.30 in z avtobusne postaje v Kidričevem (naselje) ob 03.00.

1.DAN: SLOVENIJA – BEOGRAD : Odhod ob 03.00 uri zjutraj. Vožnja z udobnim turističnim avtobusom v smeri Zagreb, Slavonski Brod do BEOGRADA. Po prihodu sledi panoramski ogled mestnih znamenitosti: pravoslavna cerkev sv. Save, Konak kneginje Ljubice, Trg republike s parlamentom, Terazije, Dedinje, Novi Beograd, sprehod do trdnjave KALEMEGDAN, kjer stoji umetni paviljon »Cvijeta Zuzori«, vojni muzej, kapela sv. Petke, Kula Nebojša, kalamegdanski park,... Po ogledu vožnja do hotela, nastanitev. Popoldanske urice lahko izkoristimo za počitek ali individualni sprehod. Zvečer pa se bomo sprehodili po boemski četrti SKADARLIJI. Večerjali bomo dobrote srbske kuhinje in se predali nostalgичnim zvokom »starogradske glasbe«. Zabava do jutranjih ur, vrnitev v hotel, nočitev.

2.DAN: BEOGRAD – SLOVENIJA

Po zajtrku še del dopoldneva preživimo na beograjskih ulicah, si vzamemo čas za kavico, morda obiščemo živilsko tržnico in po želji in dogovoru še postanek na »BUVLJAKU« (tržnici, kjer bo možno nakupovati). V zgodnjih popoldanskih urah slovo in vožnja proti domu. Na poti še krajši postanki za osvežitev. **Uradno plačilno sredstvo je dinar. Potni list je OBVEZEN !**

Za podrobnejše informacije in prijave s plačilom lastne udeležbe v višini 9.000 tolarjev za člane sindikata in 18.000 tolarjev za nečlane sindikata se oglašite v pisarni sindikata. **Rok za prijave je 27. 9. 2006 !**

Naš urednik Ivo Ercegović na Talumovem izletu v Sarajevu

Poli maraton

Uprava in sindikat Taluma organizirata udeležbo na 4. POLI kolesarskem maratonu, ki bo v soboto, 09. 09. 2006, v Moškanjcih pri Ptuj. Prijave za skupno udeležbo na maratonu pošljite po elektronski pošti na naslov: slavko.krajnc@talum.si ali na GSM 041 560 257, do srede 06. 09. 2006. Prijava naj vsebuje: ime in priimek, mat. št., DE/Služba, naslov bivališča, letnico rojstva ter obvezno velikost majice (dobil jo bo vsak kolesar).

Zbrali se bomo v soboto ob 9.00 uri na prireditvenem prostoru v Moškanjcih v kolesarskih dresih Taluma.

Start Maxi POLI maratona 11.00
Start Mini POLI maratona 11.20

Udeleženci lanskega maratona

Aluminij namenjen pretaljevanju

Opravičilo

Zaradi nesporazuma med izvajalcem žalostinke in ustaljenim protokolom poteka pogreba našega upokojenca Vincenca Klemenčiča, ni bila odigrana Tišina.

V imenu sindikata in izvajalca žalostinke se za nastalo napako globoko opravičujemo sorodnikom in vsem, ki ste pokojnika spremljali na njegovi zadnji poti.

Sindikat SKEI

Neslišno, kot hodijo drevesa,
potrpežljivo, kot kaplja kaplja na kapnik,
ponižno, kot se mah zaraste med kamni,
in tiho, kot gre duša iz telesa...

ZAHVALA

V trenutku odhajanja **Vinka Klemenčiča** iz Apač, iskrena HVALA vsem, ki ste ga spremljali na tej poti, mu namenili tiho misel, cvetje, sveče in sočustvovali z nami.

Njegovi najdražji

Zdaj si tam,
kjer ni trpljenja in bolečin

ZAHVALA

20. 6. 2006 smo se poslovili od očeta, tasta, dedija in pradedija **Ivana Kampla** iz Ptuja, Potrčeva cesta 44. Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in sostanovalcem v bloku, ki ste ga pospremili v tako velikem številu, nam pa izrazili sožalje, darovali prelepo cvetje, sveče in sv. maše. Hvala gospe Veri za lepe besede slovesa, duhovniku za opravljen obred, pevcem, sindikatu Taluma za cvetje in odigrano Tišino.

Žalujoci: hčerki Silva in Irena z družinama

Ne moremo verjeti, da te ni,
Čeprav tvoj glas se več ne sliši,
beseda tvoja v nas živi, med nami si!

ZAHVALA

Ob boleči izgubi zaročenca, očeta, dedka in pradedka **Stanislava Mlakarja** iz Pobrežja 104, iskrena hvala za cvetje, sveče in odigrano Tišino. Prisrčna hvala Talumu.

Zaročenka Anica

SLOVARČEK: AOKI – japonski motociklist (Haručita, 1976), UXMAL – mesto starega kulturnega naroda Majev na Jukatani, 80 km južno od Meride v Mehiki, INCE – angleški nogometaš (Paul, 1967), GORIN – francoski filmski režiser (Jean Pierre, 1943), POVRHE – vzpetina pri Šmarjeti na Dolenjskem (419 m).

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA		RAZRE- ZANJE	NEMŠKI KIPAR (PAUL, 1691- 1752)	TEMNO RJAVA ŽUŽELKA, MUREN	RIBIŠKA MREŽA	ENA OD PROJEKCIJ, TLOČRT	REPUBLIKA SLOVENIJA	OTROK	VODJA SLUŽBE ZA UPRAV- LJANJE S KOVINAMI	JAPONSKI MOTO- CIKLIST (HARUČITA)
	GROZDNI SLADKOR										
	AKTERSTVO										
	JAPONSKA ZNAMKA UR							TERMIN IGOR ŠALAMUN			
	KANADSKI JELEN, VAPIT					REKA V GRUŽIJI					
	SAMANTHA FOX					SLOVENSKI FILOZOF (ŠTRAJN)					
											STARO MESTO MAJEV NA YUCATANU V MEHIKI
RAZLIČNA SAMO- GLASNIKA			TRDINOVA NOVELA (... IN ZMAN)	FRANCE CUKJATI ZOLAJEV ROMAN		PODE- ŽELSKO NASELJE SAMO- GLASNIK			ARABSKO IME ZA OČETA ZNAMKA ŠAMPANJCA		
DEL ROKE					TRSKA			NIZO- ZEMSKI NOGOMETNI KLUB BUDŽET			
DOMAČA PERNATA ŽIVAL					POKLICNI DIRKALNI JAHČAČ ANGLEŠKI NOGOMET. (PAUL)				NOVO MESTO VINKO GLOBOKAR		
BREZ- BARVEN OSTRO DIŠEČ PLIN							PRIPADNICA IND. PLEMENA SNEŽNI ČLOVEK V HIMALAJI				
OBLA- ZINJENO LEŽIŠČE					ANTON JANŠA SLOVENSKO ELEKTRO- GOSPODAR- SKO PODJETJE		ZVEZDA V OZVEZDU PERZEJA AZIJSKA DRŽAVA				
NEZNANEC			PRO- GRAMSKI JEZIK	KLAVIRJU PODOBNO GLASBILO FRANCE VODNIK					ČELNI OKRASEK	MODRINA NEBA	ANTON NANUT
FRANCOSKI INŽENIR (GUSTAVE), STOLP V PARIZU						TITAN SLOVENSKI OPERNI PEVEC (KOROŠEČ)		VZPETINA PRI ŠMARJETI NA DOLENJ- SKEM (419M)	STARO- JUDOVSKE KRALJ JEZERO MED ZDA IN KANADO		
MESTECE NA FERSKEM OTOČJU					BOLGARSKI PISATELJ (1878-1949) RAZŠIRJEN ANTIBIOTIK						
OREL V NEMŠKIH GRBIH				ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA AMERIŠKI IGRALEC (DAVID, 1946-1992)		FR, REŽISER (JEAN, 1943) DRČA ZA SPUŠČANJE LESA					MENIČNO JAMSTVO
ALUMINIJ	EVROPSKA ZVEZA RTV POSTAJ	VINSKA TRTA LONČENA POSODA				DESNI PRITOK DRAVE ZVRST JAMAJŠKE GLASBE					
V GRČIJI PRELIV MED OTKOM EVBEJO IN KOPNIM											
VODJA SLUŽBE ZA RAZVOJ									HRVAŠKI PETROL		
PLAČILO ZA ŠOLANJE						SMUČARSKI CENTER NA ŠVEDSKEM			KLICA, POGANJEK		

Ali so lestve postavljene tako, da ne zdrsnejo ali se zvrnejo?

Služba varstva pri delu